

Marek Woś

Wychowanie i edukacja chrześcijańska wobec wyzwań socjoglobalistyki

Seminare. Poszukiwania naukowe 35/2, 83-100

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Z PROBLEMATYKI SPOŁECZNO-PEDAGOGICZNEJ

SEMINARE
t. 35 * 2014, nr 2, s. 83-100

Ks. MAREK WOŚ SDB
Instytut Socjologii
WSH TWP, Szczecin

WYCHOWANIE I EDUKACJA CHRZEŚCIJAŃSKA WOBEC WYZWAŃ SOCJOGLOBALISTYKI

1. WSTĘP

Wszyscy ludzie włączeni są w rytm życia społecznego, czy to w sposób pośredni czy też bezpośredni, m.in. w rzeczywistość otaczającej przyrody oraz rzeczywistość społeczno-ekonomiczno-kulturową. To wszystko, co ich otacza, ma zatem wpływ na drogę życia społecznego i zawodowego¹. Społeczeństwo, jakkolwiek definiowane, jest tą grupą, która bez względu na swoją wielkość oddziałuje na jednostkę, wywierając nie tylko wpływ, ale również pozostawiając po sobie konkretny ślad. Można to uznać za znak czasu, przy czym jest to tzw. socjologicznie uwarunkowany znak czasu. Obecny czas jest okresem nieustannego rozwoju myśli, technologii, a przede wszystkim naporu coraz to nowych trendów, wzajemnie zwalczających się i korygowanych. Rzadko też dochodzi się do stabilnych wniosków, które byłyby w stanie, jako jednolita, konkretna myśl wiodąca, jakaś idea, przewodzić społeczeństwom żyjącym w różnych warunkach egzystencjalnych. Może być to związane m.in. z gwałtownym rozwojem technologii informacyjnej i komunikacyjnej, dlatego też w życiu społeczno-kulturowym daje się zaobserwować zmiany zachodzące w płaszczyźnie: informatycznej, politycznej i kulturowej².

Działania człowieka uzależnione są nie tylko od zewnętrznych czynników i osobowości człowieka, ale także od jego sposobu życia, aspiracji i potrzeb, wartości i symboli. W tej perspektywie patrzenia na człowieka R. B. Woźniak zauważa problemy edukacji, które według niego uzależnione są od tego, jakie kierunki filozoficzne, socjologiczne czy też psychopedagogiczne stanowią podstawę działań ludzi. W tym nurcie myślenia oraz patrzenia na człowieka socjoglobalistyka podkreśla, z punktu widzenia transgresji, rozszerzenie wartości człowieka, rozwijanie

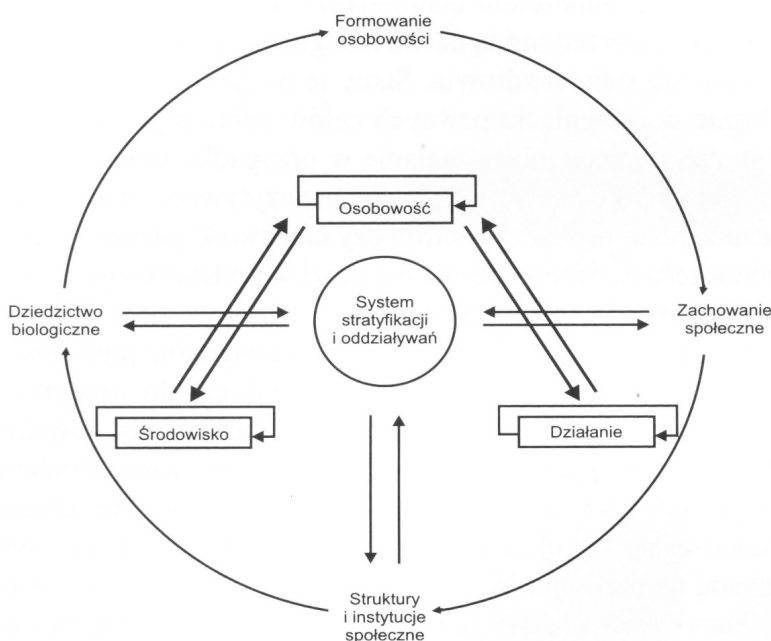
¹ Por. R. B. Woźniak, *Zarys socjologii edukacji i zachowań społecznych*, Bałtycka Wyższa Szkoła Humanistyczna, Koszalin 1998, s. 24; B. Suchodolski, *Kształt życia*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1982, s. 14.

² Por. W. Cichosz, *Czy szkoła katolicka może ulegać postmodernizmowi?*, Szkoła Katolicka (2000)2, s. 97-107.

jego autonomii i tożsamości, kształtowanie wzorów i postaw prospołecznych, nie tylko wobec kwestii lokalnych, lecz również wobec kwestii globalnych.

Poniższy rysunek przedstawia koncepcje rzeczywistości społecznej człowieka. Jest ona, według transgresjonizmu, obiektywnie istniejącym układem struktur i elementów społeczno-przestrzennych i czasowych, kulturowych i biopsychicznych. Transgresjonizm odznacza się wielowymiarowością, dynamiką oraz otwartością³, ukazując w ten sposób człowieka, którego twórczość jest nieustannym samoprzekraczaniem, stając się życiowym motorem napędowym w procesie samotranscendencji⁴.

Rys. 1. Wzajemne oddziaływania społeczne



Źródło: R.B. Woźniak, *U podstaw*, s. 288.

W niniejszym artykule, który rości sobie prawo „głosu i refleksji w dyskusji” z perspektywy nauczania Kościoła w zakresie socjoglobalistyki, na samym początku wytłumaczone zostanie pojęcie socjalizacji, która – ogólnie rzecz ujmując – jest procesem stawania się jednostki dojrzałym członkiem społeczeństwa⁵,

³ Por. R.B. Woźniak, *U podstaw socjoglobalistyki. Koncepcje i zagrożenia*, Kadruk, Szczecin 2009, s. 288.

⁴ Por. W. Cichosz, Józef Koziński, *Transgresja i kultura*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002, ss.262, Studia Gdańskie 17(2004), s. 275.

⁵ J. Szczepański pisał: iż jest to „proces przekształcenia biologicznego organizmu noworodka

w powiązaniu z procesem wychowawczym zgodnie z uznawanymi wartościami⁶. Następnie, za pomocą wytłumaczenia pojęcia i obszarów globalistyki, scharakteryzowane zostaną funkcje socjoglobalistyki oraz chrześcijańska wizja globalizacji, która – według Z. Baumana – jest nieuniknionym procesem i dotyczy każdego człowieka, członka społeczności ludzkiej⁷.

2. SOCJALIZACJA

Socjalizacja⁸, która przekształca biologiczny organizm noworodka w aktywnego uczestnika życia społecznego i kulturalnego⁹, oznacza proces konstruowania osobowości społecznej człowieka¹⁰, jest rezultatem, jak stwierdza N. Goodman, nieprzerwanego procesu społecznej interakcji¹¹. Człowiek jako jednostka staje się przy tym, w określony sposób, elementem większej całości. Każde „ja” włączone jest w różnorakie „my”¹², wzajemnie ze sobą powiązane, które stanowią podstawę kształtowania się tożsamości jednostki związanej z podejmowanymi przez nią rolami społecznymi¹³. W życie społeczne człowiek wnosi to, czego inni od niego potrzebują, zachowując resztę dla własnej prywatności¹⁴, przystosowując się do warunków życia społecznego i zachowując się zgodnie z ogólnie przyjętymi w danej grupie wzorcami¹⁵.

Dzięki tak rozumianej socjalizacji i wychowaniu, które jest jednym z ważniejszych rodzajów działalności społecznej, należącym do najstarszych działań, jakie podejmował człowiek¹⁶, oraz dzięki całemu splotowi interakcji i stosunków społecznych z innymi ludźmi, stajemy się niepowtarzalni jako jednostki

w aktywnego uczestnika życia społecznego i kulturalnego”. Por. J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1963, s. 73.

⁶ Por. więcej D. Benner, *Edukacja jako kształcenie i kształtowanie. Moralność, kultura, demokracja, religia*, tłum. D. Stepkowski, UKSW, Warszawa 2008, s. 88.

⁷ Por. Z. Bauman, *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika*, tłum. E. Klekot, PIW, Warszawa 2006, s. 5.

⁸ „Proces przejmowania przez jednostkę wiedzy, kompetencji komunikacyjnych, umiejętności psychospołecznych, a także systemu wartości i norm, wynikający z oddziaływania środowiska społecznego”, *Socjalizacja*, w: *Socjologia. Przewodnik encyklopedyczny*, PWN, Warszawa 2008, s. 179.

⁹ Por. J. Szczepański, *Elementarne ...*, s. 73.

¹⁰ Por. R. B. Woźniak, *Zarys socjologii edukacji i zachowań społecznych. Ku społeczeństwu otwartej edukacji*, Kadruk, Szczecin 2002, s. 12-13.

¹¹ Por. N. Goodman, *Wstęp do socjologii*, tłum. J. Polak, J. Ruszkowski, U. Zielińska, Zysk i S-ka, Poznań 2001, s. 83.

¹² Por. B. Suchodolski, *Kształt ...*, s. 14.

¹³ Por. T. Ślipko, *Tożsamość człowieka z etycznego punktu widzenia*, *Horyzonty Wychowania* 4(2003), s. 85.

¹⁴ Por. F. Znaniecki, *Socjologia wychowania*, t. 1: *Wychowujące społeczeństwo*, PWN, Warszawa 2001, s. 13.

¹⁵ Por. M. Woś, *Wpływ społeczeństwa i rodziny na wychowanie społeczno-obywatelskie jednostki*, w: *Spółczesność pierwszej dekady*, red. J. Erenc, Wydawnictwo Gdańskie, Gdańsk 2008, s. 53.

¹⁶ Por. więcej na ten temat M. J. Szymański, *Pedagogika socjologiczna*, w: *Pedagogika*, t. 4: *Subdyscypliny i dziedziny wiedzy o edukacji*, red. B. Śliwerski, GWP, Gdańsk 2010, s. 95-132.

społeczne w środowisku społecznym. Choć – według Gabriela de Tarde – istnieje zjawisko chęci dostosowania się do otoczenia, próby dorównywania poprzez naśladownictwo¹⁷.

Socjalizacja będąca procesem wieloczynnikowym obejmuje m.in. rodzinę, szkoły, grupy rówieśnicze, mass media oraz cały szereg innych instytucji wprowadzających jednostkę w kulturę i struktury społeczne¹⁸. Człowiek żyje bowiem nie tylko wśród ludzi, ale również pośród wytworów ludzkich, bo jak pisał B. Suchodolski: „[...] człowiek w obrębie przyrody tworzy własne, wyodrębnione, swoiste środowisko. Od czasów greckich [...] człowieczeństwo mieli ludzie zawdzięczać wychowaniu i wysiłkom rozumu”¹⁹.

Według R.B. Woźniaka, socjoglobalistyka jako megadyscyplina naukowa daje nam całkowite zrozumienie rzeczywistości społecznej. Zajmuje się ona bowiem badaniem różnych form życia społeczeństw i ich konfiguracji. Poniższy schemat pokazuje ogół warunków, w których rozwija się człowiek i które równocześnie on sam kształtuje²⁰.

Wychowanie polega na czynnościach wykonywanych przez człowieka. Należy do najstarszych działań, które podejmował człowiek od samego początku swojego istnienia, ponieważ wynika ono z jego istoty, która wiąże się z ludzkim sposobem życia oraz z uznawaną w danym okresie specyfiką życia. Działalność ta, według F. Znanieckiego, prekursora na polu socjologii wychowania, wpływa na postępowanie ludzkie. Według tego autora, jedyną słuszną i możliwą jest socjologiczna teoria wychowania, będąca częścią wielkiej sfery życia kulturalnego, której przedmiotem czynności ludzkich jest człowiek²¹.

Każda jednostka podczas procesu wychowania spotyka się z innymi ludźmi, wychodząc poza swoje grupy, do których przynależy i nie zawsze ograniczając się li tylko do przelotnych, jednorazowych działań i oddziaływań. Biorąc zatem to wszystko pod uwagę można dojść do wniosku, że ogół grup i jednostek tworzy środowisko społeczne danego osobnika, z którymi się styka w ciągu swojego życia, osobiście lub rzeczowo, bezpośrednio lub pośrednio, przelotnie lub trwale. Żadna z tych grup, do których należy jednostka, nie jest do końca obojętna na jej życie prywatne oraz na przynależność do innych grup, ponieważ o wzajemnych relacjach decyduje nie jednostka, lecz inni członkowie²².

¹⁷ Por. F. Znaniecki, *Socjologia wychowania*, t.1, s. 75-76.

¹⁸ Tamże.

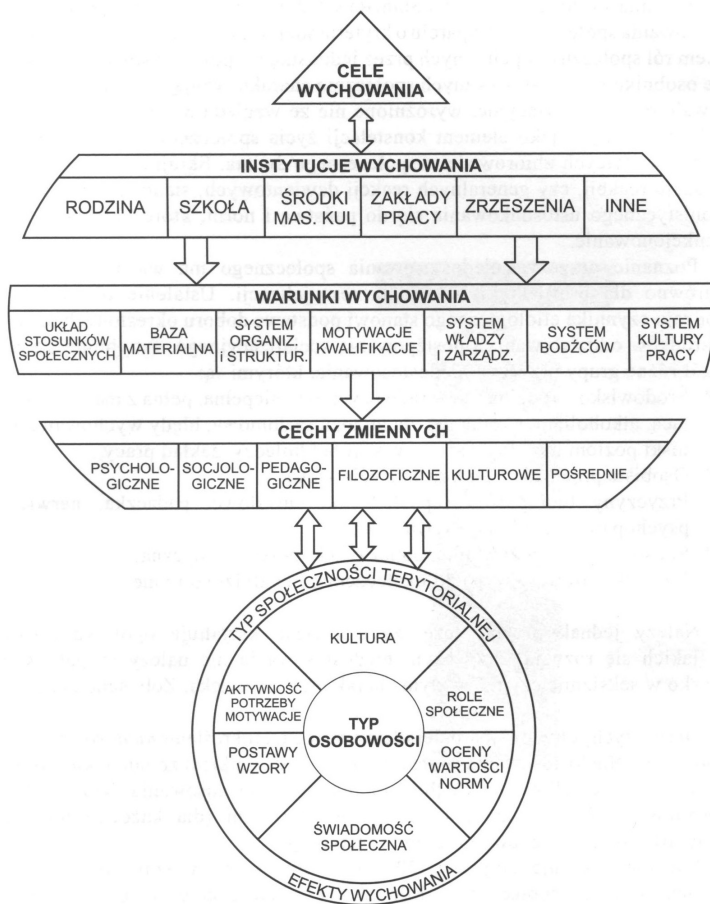
¹⁹ Por. B. Suchodolski, *Świat człowieka a wychowanie*, Książka i Wiedza, Warszawa 1967, s. 153.

²⁰ Por. R.B. Woźniak, *U podstaw ...*, s. 133-135.

²¹ Por. F. Znaniecki, *Socjologia wychowania*, t.1, s. 3.

²² Por. tamże, s. 41-49.

Schemat 1. Społeczne ramy wychowania



Źródło: R.B. Woźniak, *U podstaw ...*, s. 136.

Grupa, do której należy jednostka, roztacza nad nią nadzór, który przybiera rozmaite formy po to, aby w dowolnych stycznościach z innymi osobnikami lub grupami nie nabył m.in. niepożądanych właściwości, które grupa uważa za szkodliwe i niebezpieczne. Dlatego też grupa robi wszystko, aby wytworzyć nad jednostkami, kandydatami i częściowymi członkami, odrębne środowisko społeczne nazywane środowiskiem wychowawczym. To dzięki niemu, po odpowiednim przygotowaniu, kandydaci i członkowie staną się pełnoprawnymi członkami grupy. Oprócz tych działań wspomnianych powyżej, grupy wprowadzają do swojego środowiska społeczno-wychowawczego instytucje wychowawcze, których zadaniem jest wywieranie na jednostkę lub kandydata wpływu wychowawczego w określonym kierunku, z polecenia danej grupy²³.

²³ Por. tamże, s. 50-56.

Środowisko wychowawcze jest zatem układem warunków, które wywierają wpływ na przebieg i rezultaty procesu wychowania²⁴. Według Jana Pawła II, jest ono zagrożone przez rozkład więzi rodzinnych, a także nagłe przemiany kulturowe, globalizację kontaktów i relatywizację wartości moralnych – „wszystko to rodzi w wielu młodych ludziach żywe poczucie zagrożenia, które nieuchronnie wpływa na ich style życia, proces uczenia się i wizję własnej przyszłości”²⁵.

Institucja wychowawcza, w personalistycznym rozumieniu, stwarza mniej lub bardziej korzystne warunki rozwoju jednostki. Umożliwia jej bezpośrednio rozwój, starając się o przekazanie odpowiednich do tego postępu wartości, zabezpieczając przed przyjmowaniem pseudowartości. Sam rozwój, doskonalenie, kształtowanie osoby jest i musi być jej własnym dziełem, owocem jej wysiłków. Wynika to zresztą nie tylko z jej autonomicznego charakteru, podstawowej wolności, ale także z analizy samego procesu przekazywania i przyswajania wartości osobowych.

Ważny jest zatem stopień akceptacji danego środowiska przez uczestników procesu wychowania oraz wiedzy i odpowiedzialności, jaką odczuwają i są gotowi przyjąć. Ważny jest również stopień zgodności oddziaływań elementów tworzących dane środowisko²⁶. Należy podkreślić, że złożoność rzeczywistości wymaga współpracy i integracji środowiska wychowawczego²⁷.

Życie człowieka oraz jego działalność ulokowane są w określonej przestrzeni i czasie, są one rozdzielne i podlegają deterytorializacji. Koncepcja J. J. Linza i A. Stepana pokazuje istotne cechy życia człowieka w społeczeństwie demokratycznym, w którym działają określone typy instytucji²⁸.

Kryzys w dziedzinie wychowania, ze względu na aktualność i społeczny charakter, coraz bardziej przypomina o potrzebie postawienia tego zagadnienia w centrum uwagi. Młody człowiek poszukuje wzorców, które mogłyby się stać dla niego punktem odniesienia w budowaniu fundamentu pod jego dorosłe życie. W bogatym dorobku socjologii wychowania jest wiele prób poszukiwania dróg wychowania satysfakcjonujących jednostkę, gdzie jej komfort egzystencjalny jest przedkładany początkowo nad dobro społeczeństwa²⁹. Jak zauważył F. Znaniecki,

²⁴ Por. M. Woś, *Salezjański system wychowania – w opiniach młodzieży*, Roczniki Nauk Społecznych 2(2005), s. 113.

²⁵ Jan Paweł II, *Przemówienie Ojca św. do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Szkół Europy „Zadania szkoły katolickiej dzisiaj”* (28 kwietnia 2001), L'Osservatore Romano PL 22(2001)6, s. 34, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/szk_katolickie_28042001.html>, (data dostępu: 17.11.2013).

²⁶ Por. M. Woś, *Personalistyczna koncepcja wychowania salezjańskiego*, Szkoła Katolicka (2005)5, s. 314.

²⁷ Por. S. Wilk, *Wszyscy zaczniemy wychowywać*, w: *Drogowskazy wychowania*, red. S. Wilk i in., KUL, Lublin 2012, s. 10.

²⁸ Por. R.B. Woźniak, *U podstaw ...*, s. 125-127.

²⁹ Por. M. Woś, *Postawy polskiej młodzieży akademickiej w konfrontacji ze zmieniającą się płaszczyzną społeczno-polityczną współczesnej Europy*, *Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne* 23(2006), s. 288.

wychowanie polega przede wszystkim na rozwijaniu w jednostce tego wszystkiego, co przyczynić się może, a nawet powinno, do wytworzenia społeczeństwu ludzi zdolnych, którzy będą gotowi zająć miejsce starszych jednostek³⁰.

Tab. 1. Uwarunkowanie życia społecznego

Płaszczyzny położenia / Orientacja procesualna	Procesualna wizja życia społecznego Sieć uwarunkowań społecznych						
	Przestrzeń i czas	Demografia	Kultura	Społeczeństwo	Ekonomia	Ideologia	Polityka i władza
Przynależność grupowa Odniesienie do innych Identyfikacja, dystans, wrogość Socjalizacja, Organizacja, Wiąż społeczna Wspólnota Tożsamość obywatelska Wspólnota interesów Aktywność społeczna Świadomość społeczna Dewiacja	Reprodukcja ludzka, Lokalizacja w przestrzeni Ośrodki skupienia lokalne i ponadlokalne Wytwarzanie przestrzeni Stosunki przestrzenne Sozologia społeczna Organizacja przestrzeni Wizje zmian i trwania w przestrzeni Czas i zmiany społeczne Podstawy życia społecznego, Ekologia	Populacja, Stratyfikacja Rasa, etniczność Dyskryminacja, segregacja Płeć i seksualność Zdrowie, choroba i starość Śmiertelność Przemoc i nadużycia Emigracja i reemigracja Ruchliwość Integracja etniczna i konflikty	Oświata i edukacja Kultura i jej wytwory Nauka Wartości i normy Socjalizacja Zmiana społeczno-kulturowa Dziedziny kultury Wielokulturowość i kultura masowa, popularna, symboliczna Podkultura Religia Środki masowego przekazu i telekomunikacji Różnorodność stylu życia Konsumpcjonizm	Zbiorowości etniczne, ich rodzaje Integracja społeczna Struktury społeczne Pozycje i role Postawy i zadania Nierówności społeczne, Zmiana społeczna Typy społeczeństw społeczna Trauma Rodzina i opieka społeczna Zróżnicowanie społeczne, elity	System organizacji Wielość działań społecznych Instytucje, Rynek, Specjalizacja zawodowa, Komputeryzacja, Zarządzanie, Zróżnicowanie społeczno-zawodowe Konkurencja Izolacja Niezgodność interesów Bezrobocie Wykluczenie Zysk i innowacyjność	Pojęcia ideologii Przekonania społeczne, Wiedza i opinie Doktryny społeczne Programy społeczne Polityka społeczna Ruchy społeczne Stereotypy Organizacje szans Racjonalizacja ideologiczna	Państwo i jego ustrój Polityka i władza Formy administracji Kontrola społeczna Demokracja Biurokracja, Partie polityczne Omnipotencja władzy Państwo narodowe i globalizacja społeczna Zmiana polityczna i zmiana społeczna Rewolucja społeczna Instytucje prawno-ustrojowe

Źródło: R.B. Woźniak, *U podstaw ...*, s. 127.

Droga, którą przeszedł człowiek w celu zbudowania wspólnoty globalnej, trwała poprzez wieki. Wydaje się słusznym stwierdzenie, iż najbardziej czytelne i szybkie kroki budowy takiego społeczeństwa, także poprzez wychowanie, niosła ze sobą epoka kapitalizmu, która zmierzała do budowania coraz szerszej wspól-

³⁰ Por. F. Znaniński, *Socjologia wychowania*, t.2: *Urabianie osoby wychowanka*, PWN, Warszawa 2001, s. 241-242, 318-320.

noty. Przybierało to postać tzw. małych kroków, czy to industrialnych, czy post-industrialnych. Narastały konflikty i sprzeczności w różnych sferach działalności człowieka. Narastał świat konfliktów i wojen. Pośród kryzysu i chaosu wyłonił się świat wspólnot wszechludzkich, budowany przez człowieka w kierunku globalnej cywilizacji³¹, z jej uniwersalnymi wartościami odziedziczonymi z przeszłości³².

Świat, jako wielopoziomowy obiekt, istnieje w zróżnicowanych wymiarach, które posiadają własne układy, systemy i struktury bytu społecznego, jak również role społeczne i wartości. Te wszystkie elementy nie są bytami jednorodnymi, ponieważ wymagają oddzielnego opisu i wyjaśnienia. Są one bytami realnie istniejącymi, które tworzą swoiste hierarchiczne i wszechrozwojowe układy, systemy oraz obiekty społeczne stanowiące względnie samodzielne i autonomiczne formy życia społecznego. Mikroteoria zajmuje się procesami i strukturami małych grup społecznych, a także kręgami społecznymi, w ich, między innymi, wzajemnych związkach i współdziałaniach w ramach mikrostruktur, mezostruktur i makrostruktur, w kontekście wpływu społeczeństwa globalnego. Mezoteoria bierze pod uwagę poznanie, zrozumienie działania, zmiany i rozwój makrorzeczywistości społecznej. Opisuje i analizuje fakty, pojęcia i kategorie, a elementami konstytuującymi mezoteorię jest rozumienie i przewidywanie rezultatów badawczych, które odnoszą się do badanej rzeczywistości. Makroteoria natomiast jest nauką o poznaniu, działaniu, zmianie i rozwoju makrorzeczywistości społecznej, w bezpośrednim i pośrednim wyjaśnianiu oraz weryfikowaniu i falsyfikowaniu rzeczywistości. Zajmuje się również analizowaniem aspektów, obiektywnych i subiektywnych, zachowań wspólnot i społeczeństw³³.

Poniższy rysunek obrazuje koncepcję/przesłanie edukacji przez całe życie, jako konieczność i klucz do człowieczeństwa, jego zdrowia i dobrobytu, moralności oraz etyki i miłości³⁴. Ta nagląca potrzeba bierze się z raportu UNESCO, z którego wynika, iż na całym świecie trzeba objąć 900 milionów dorosłych alfabetów, 130 milionów dzieci nieuczęszczających do szkoły i ponad 100 milionów dzieci, które zbyt szybko ukończyły edukację³⁵.

W dzisiejszej rzeczywistości, kiedy dochodzi do łączenia na poziomie makrostruktur różnych dziedzin życia człowieka, coraz częściej padają pytania na temat problemu globalizacji, mającej charakter interdyscyplinarnej, której paradygmaty jako modele czy układy odniesienia są głęboko ukryte. Jak przypomina Robert B. Woźniak, kamień milowy w rozumieniu tego problemu

³¹ Więcej na temat socjoglobalizacji i uzasadnienia tego pojęcia: R.B. Woźniak, *U podstaw...*

³² Tamże, s. 9.

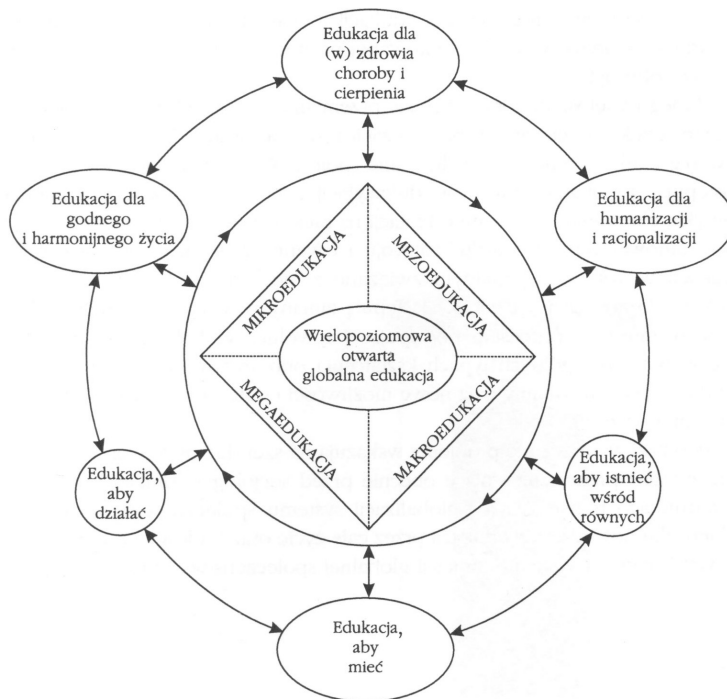
³³ Por. tamże, s. 74-77.

³⁴ Por. R. B. Woźniak, *Zarys socjologii* (2002), s. 314.

³⁵ Por. J. Delors, *Edukacja. Jest w niej ukryty skarb. Raport dla UNESCO Międzynarodowej Komisji do Spraw Edukacji dla XXI wieku*, Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, Warszawa 1998, s. 19-20 (Raport dostępny m.in. w wersji angielskiej <http://www.unesco.org/delors/delors_e.pdf>, (data dostępu: 18.11.2013)).

stanowi praca W. E. Moore'a *Global Sociology: The World as a Singular System* (1966 r.)³⁶, w której wprowadził on pojęcie socjologii globalnej³⁷.

Rys. 2. Uniwersalny model globalnej edukacji



Źródło: R.B. Woźniak, *Zarys socjologii* (2002), s. 317.

3. POJĘCIE I OBSZARY GLOBALISTYKI

Szukając wytłumaczenia terminu „globalizacja”³⁸ i „globalizm”³⁹, Martin Albrow wskazuje, iż owo pojęcie góruje i narzuca się temu, co jest terytorialne, po-

³⁶ W. E. Moore, *Global Sociology: The World as a Singular System*, *American Journal of Sociology* 71(1966)5, s. 475-482.

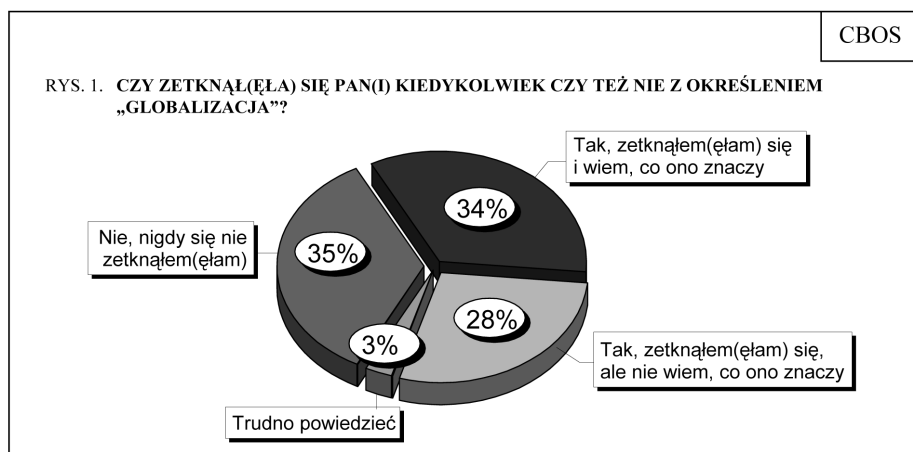
³⁷ Por. R. B. Woźniak, *Zarys socjologii* (2002), s. 84.

³⁸ „Charakterystyczne i dominujące w końcu XX i na początku XXI w. tendencje w światowej ekonomii, polityce, demografii, życiu społecznym i kulturze, polegające na rozprzestrzenianiu się analogicznych zjawisk, niezależnie od kontekstu geograficznego i stopnia gospodarczego zaawansowania danego regionu”, *Globalizacja w: Socjologia. Przewodnik ...*, s. 64.

³⁹ Wg badania CBOS ze stycznia 2004 roku, znajomość tego terminu związana jest z wykształceniem (ankietowani z wyższym wykształceniem powszechnie deklarują znajomość tego pojęcia (aż 99% z nich – według deklaracji – zetknięło się z nim, a 79% wie, co ono znaczy), natomiast osoby z wykształceniem podstawowym w większości go nie znają (zetknięło się z nim 31% z nich, rozumie 11%).

zostając na poziomie narodowym, a nowoczesny wymiar czasu zostaje zastąpiony odniesieniem do przestrzeni określonej, np. w ramach kontynentu do przestrzeni nieokreślonej, np. w ramach całego wszechświata⁴⁰. W kontekście kultury i cywilizacji pozwala spojrzeć na problemy zmian edukacyjnych, odsłaniając nowe obszary poszukiwań badawczych⁴¹.

W tym miejscu istotnym wydaje się, kiedy podejmuje się refleksję nad zagadnieniem, czy np. Polacy, jako reprezentanci większej społeczności, jaką jest Unia Europejska, rozumieją to zjawisko w takim zakresie, w jakim jest tu opisane. Z wyników badań przeprowadzonych w 2004 r. przez CBOS wynika⁴², że z pojęciem „globalizacja” zetknęło się 62% badanych, ale tylko co trzeci ankietowany (34%) deklaruje, że wie, co ono znaczy⁴³, a ponadto osobom, które zadeklarowały, że wiedzą, czym jest to zjawisko, kojarzy się ono najczęściej z procesami zachodzącymi w gospodarce: przede wszystkim z powstaniem światowej wspólnoty ekonomicznej, swobodą gospodarczą oraz tworzeniem międzynarodowych firm.



4. FUNKCJE SOCJOGLOBALISTYKI

Socjoglobalistyka jako jedna z dyscyplin nauk społecznych, która ma bardziej sprecyzowany przedmiot dyscypliny od socjologii globalnej, zajmuje się wszech-

⁴⁰ Por. M. Albrow, *Globalizacja: teoretyczne aspekty zmian*, tłum. K. Gilarek, w: *Socjologia lektury*, red. P. Sztompka, M. Kuci, Znak, Kraków 2009, s. 685.

⁴¹ Por. J. Gnitecki, *Inspiracje badawcze i poznawcze płynące z pogranicza pedagogiki i globalistyki*, w: *Pogranicza pedagogiki i nauk pomocniczych*, red. S. Palka, UJ, Kraków 2004, s. 142; S. Chrobak, *DIALOG wychowawczy w społeczeństwie globalnym*, w: *Drogowskazy...*, s. 28.

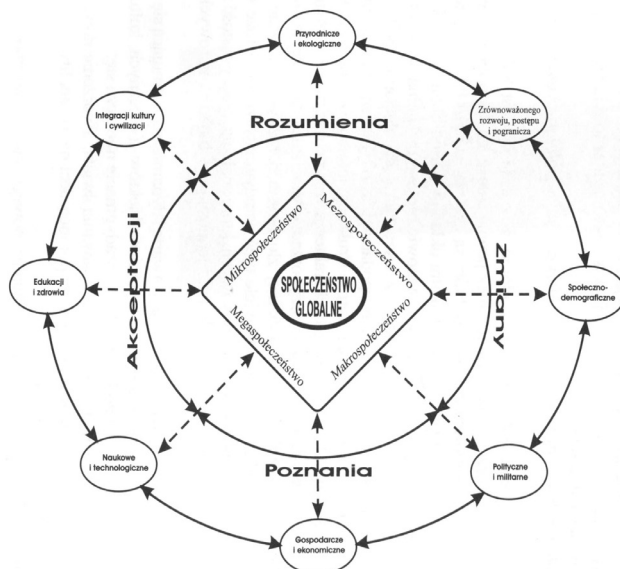
⁴² Por. CBOS, Komunikat z badań nr 3052 *Spoleczne rozumienie i oceny globalizacji* (14 stycznia 2004), opr. B. Roguska, <http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2004/K_005_04.PDF>, (data dostępu: 17.11.2013).

⁴³ Najczęściej globalizacja kojarzona była przez ankietowanych z takimi określeniami jak: ujednolicenie, scalenie, zjednoczenie, złączenie w całość.

ludzkim problemem życia społecznego we wszystkich jego formach i zakresach, korzystając i wspierając się na innych naukach, które zajmują się badaniem zjawisk i procesów społecznych. Posiada zatem przedmiot badań⁴⁴ odnoszący się do wszelkich transkontynentalnych przepływów norm i wartości społecznych, transformacji organizacji i zachowań w skali całego świata, a także intensyfikacji stosunków społecznych w wymiarze społeczno-ekonomicznym, kulturowym, naukowym, politycznym oraz społeczno-przestrzennym.

Socjoglobalistyka jest nauką otwartą i dynamiczną. Zajmuje się różnymi aspektami oraz poziomami funkcjonowania i przemian nie tylko obiektów społecznych, ale również obiektów kulturowych i cywilizacyjnych współczesnego świata. Wychodzi ona z założenia, że glob⁴⁵ i cały świat istnieje niezależnie od naszej percepcji czy wiedzy naukowej, a wiedzę o świecie możemy czerpać drogą gromadzenia danych empirycznych, budowania teorii i systemów naukowych. Pełniąc m.in. funkcje, które poniżej zostaną szerzej wytłumaczone, diagnostyczną i prognostyczną wobec zdarzeń i faktów przyszłości, wyjaśnia dane procesy i zmiany na podstawie twierdzeń i badań. W oparciu o funkcję opisową i wyjaśniającą gromadzi fakty o badanej rzeczywistości i poszukuje odpowiedzi na pytanie: Dlaczego dane procesy, zjawiska i fakty zaistniały?⁴⁶

Rys. 3. Podstawowe sfery badań socjoglobalistyk



Źródło: R.B. Woźniak, *U podstaw ...*, s. 87.

⁴⁴ Chodzi o procesy zjawisk, struktury i zależności, formy i kierunki rozwoju.

⁴⁵ Według niektórych socjologów ideologia blasku globalizacji przemienie i zostaną kwestie globu: życia społecznego nowym kształcie świata.

⁴⁶ Por. R.B. Woźniak, *U podstaw...*, s. 84-89.

Jak przypomina R.B. Woźniak zrozumienie socjoglobalistyki wymaga wielu punktów odniesienia i aspektów badań. Należą do nich:

- koncentrowanie się na poznawaniu globalnego świata, które obejmuje zachowania i działania globalnego społeczeństwa oraz ustalenie ich determinantów społecznych, ekonomicznych i politycznych;
- ujawnianie relatywizmu i konsumeryzmu, a także wyrażanie obaw przed zagrożeniami politycznymi, międzynarodowymi i lokalnymi, przyrodniczymi i społecznymi, etycznymi i kulturowymi;
- sygnalizowanie kryzysu współczesnego świata, dehumanizacji i nihilizmu, patologii i terroryzmu;
- ustalanie wielorakich sposobów i dróg poznania, rozumienia i wyjaśniania świata;
- objęcie badaniami struktury, procesów i zjawisk występujących w określonym czasie i przestrzeni społecznej;
- wspieranie czynników integrujących i scalających zbiorowości ludzkie, z jednoczesnym obejmowaniem przy tym tendencji i sił dezintegracyjnych, które dążyłyby do rozpadu np. systemu społecznego;
- badanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych występujących w zróżnicowanych poziomach rzeczywistości (mikro-, mezo-, makro-, mega-) oraz ich paradygmatów;
- analizowanie płaszczyzn rzeczywistości społecznej oraz ich postaci obiektywnych i subiektywnych w aspekcie konwergencji i dywergencji jedno- i wielokierunkowej;
- przypisywanie i kumulowanie wielu twierdzeń i systemów teoretycznych będących wsparciem dla jej paradygmatów bądź ich zmian.

Jak wynika z wcześniejszych przesłanek, socjoglobalistyka czyni przedmiotem swojej refleksji naukowej ogólnoludzki problem życia społecznego we wszystkich jego formach i zakresach. Korzysta przy tym z innych nauk, które zajmują się badaniem zjawisk i procesów społecznych, roszcząc sobie niejako prawo do integracyjnej funkcji różnych dyscyplin naukowych. Mając charakter wieloparadygmatyczny, może być uprawiana jedno- bądź wieloparadygmatycznie.

Do pięciu podstawowych funkcji socjologii, rozumianej jako nauki o ogólnych prawach zbiorowego, skoordynowanego działania ludzkiego, według A. Podgóreckiego, należą⁴⁷:

a) diagnostyka społeczna (socjografia), która dąży do zebrania danych o rozmaitych dziedzinach życia społecznego w sposób intersubiektywnie sprawdzalny i systematyczny, a przy tym subiektywnie rozumiany. Początek jej dały badania Fryderyka Engelsa dotyczące położenia klasy robotniczej w Anglii. Bada ją socjologia diagnostyczna;

⁴⁷ Por. A. Podgórecki, *Pięć funkcji socjologii*, w: *Socjotechnika. Praktyczne zastosowanie socjologii*, red. A. Podgórecki, Książka i Wiedza, Warszawa 1968, s. 34.

b) funkcja apologetyczna, która ujawnia się wtedy, gdy dzięki zebranych w wiedzę socjologiczną danym dla celów pozanaukowych chwali się pewne sytuacje społeczne, instytucje, koncepcje. Tak wykorzystywana była między innymi w III Rzeszy, ale w wersji subtelniejszej jest używana także w innych państwach i okresach historycznych. Dzieje się tak dlatego, że w naukach społecznych można dobrać dla z góry przyjętej tezy dogodną argumentację;

c) funkcja demaskatorska, która może być rozumiana na dwa sposoby: metodologiczny i oceniający. W rozumieniu metodologicznym demaskowanie to ukazywanie pewnych cech, które nie są łatwo uchwytnie na pierwszy rzut oka lub wskazywanie na zmienne niezależne, które tkwią u podstaw pewnych zjawisk, a są przesłonięte przez pozorne zmienne niezależne. W rozumieniu emocjonalnym albo oceniającym chodzi o wskazywanie pewnych rzeczywistych motywacji, które są celowo lub nieświadomie ukrywane. Demaskatorstwo emocjonalne polega na ujawnianiu motywów, które chciałoby się starannie ukryć. Przykładem może być faktyczna i normatywna skuteczność przepisu prawnego;

d) funkcja teoretyczna to zarówno przygotowanie modelu teoretycznego dla uporządkowania zbioru zgromadzonych wcześniej danych empirycznych, jak i wyjaśnienie opisywanych zależności, rozumienie wielości możliwych sytuacji międzyludzkich. Uzyskiwane dane mogą jednak wspierać rozmaicie sformułowane hipotezy ogólne. Jest obok funkcji diagnostycznej główną funkcją nauki socjologii;

e) funkcja socjotechniczna, która rozumiana jest jako zespół pewnych zleceń dotyczących tego, jak przy uwzględnieniu istniejących ocen społecznych dokonywać świadomych przekształceń po to, by osiągnąć zamierzone cele. Może obsługiwać zarówno oceny społecznie wartościowe, jak i naganne. Jej zadaniem jest zarówno dawanie zaleceń w poszczególnych dziedzinach życia społecznego, jak i przede wszystkim proponowanie ogólnych założeń praktycznego działania.

F. Braudel uważa, że koncepcje historii średniego trwania wyczerpały już swoje możliwości rozwojowe. Poza przedmiotem analizy coraz bardziej pozostawały historie krótkiego i długiego trwania, a tradycyjne społeczności stopniowo zatracaly swój prymat. W kontekście takiego rozumienia, nowożytnie społeczeństwa stają się wyzwolone z nacisku tradycji, religii, obyczajów i norm. Tak ukształtowany i wyzwolony człowiek, szukający nowych wartości, ma sam zdecydować o sobie i swojej karierze, poszukując nowych wartości, norm i zasad uniwersalnych nowego człowieczeństwa. Wszystko to tworzy zatem nieznaną dotąd jakość życia jednostkowego i zbiorowego, która jest oparta na uniwersalnych procesach globalizacji i transformacji.

Warunkiem kształtowania, w takiej perspektywie, człowieczeństwa jest m.in. edukacja interkulturowa i edukacja multikulturowa trwająca przez całe życie, której efektem ma być nowoczesne człowieczeństwo⁴⁸, zorientowane na technologię informacyjną. Tak powstałe społeczeństwo informacyjne należy

⁴⁸ Por. R.B. Woźniak, *U podstaw...*, s. 325-331.

rozpatrywać jako formę cywilizacyjną, otwierającą nową, wszechglobalną erę w rozwoju ludzkości, której urzeczywistnienie jest zróżnicowane. Wpływ na jego paradygmaty mają m.in. następujące czynniki:

- stan rozwoju systemu społecznego,
- poziom edukacji,
- efektywność systemu społecznego i kulturowego,
- stan świadomości społecznej obywateli i elit politycznych,
- wielkość zasobów materialnych i wartości kulturowych, jak również intelektualnych (praca, bezpieczeństwo, transport, nauka i edukacja, twórczość, wolność i sprawiedliwość, itp.).

Według R. B. Woźniaka, we wszystkich tych dziedzinach istotne znaczenie w społeczeństwie informacyjnym (społeczeństwie wiedzy) ma edukacja, kultura i nauka, umożliwiają bowiem one m.in.:

- wzrost możliwości korzystania z dowolnych baz danych w celu poszerzenia wiedzy w obrębie dyscyplin specjalistycznych,
- wzrost indywidualizacji kształcenia, doksztalcania i doskonalenia,
- wzrost jakości kształcenia, planowania pracy i kompetencji metakognitywnych, takich jak samorefleksja i samorealizacja,
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych, interpersonalnych i zdolności współdziałania z różnymi grupami etnicznymi i wyznaniowymi, a następnie przełamanie stereotypów etnicznych i kulturowych.

W tak oświeconym i ukształtowanym społeczeństwie, w nowej przestrzeni społecznej i wirtualnej, występuje uzależnienie sfery w większym lub mniejszym stopniu od mikro-, mezo-, makro- i megaedukacji. W rezultacie dochodzi do zaniku tradycyjnej edukacji, która początkowo oparta była na ustnym przekazie, później do zaniku sieci szkół wiejskich, parafialnych oraz przyfabrycznych rzemieślniczych, aż po nowoczesne – osadzone w społeczeństwie informacyjnym.

Pomimo tak zorganizowanego społeczeństwa informacyjnego, gdzie nauka i oświata służą przekazywaniu wiedzy i kultury, wzrostowi poziomu wykształcenia i wiedzy, zwiększeniu instytucji naukowych oraz powiększaniu liczby profesjonalistów, stała gotowość do podnoszenia kwalifikacji były i będą wzorem edukacji przez całe życie. W takim społeczeństwie nauka i oświata służy przede wszystkim przekazywaniu wiedzy i kultury, a przez to wzrostowi poziomu wykształcenia. Jednakże w tak dobrze zorganizowanym, jak by się wydawało, społeczeństwie występują nowe zagrożenia. Związane są one przede wszystkim z możliwością manipulowania ludźmi przez ośrodki władzy oraz z pojawieniem się patologii, zjawisk konfliktowych oraz rozrastaniem biurokratycznych struktur, alienacji pracy, a także rutynizacji⁴⁹.

Patrząc na to zjawisko z perspektywy Kościoła, wychowanie człowieka jako istoty wolnej nie jest możliwe poprzez determinowanie jego osobowości, dlatego też papież Jana Paweł II opowiadał się za dialogiem między osobami poszukują-

⁴⁹ Por. tamże, s. 334-335.

cymi. Cel społeczny realizowany jest bowiem nie tylko poprzez materialne, ale także duchowe wspieranie innych⁵⁰. Jak przypomniał również Benedykt XVI 21 stycznia 2008 roku uczestnikom zgromadzenia plenarnego Kongregacji Edukacji Katolickiej, „pierwszorzędną misją jest kształcenie ucznia zgodnie z integralną wizją antropologiczną, choć jest otwarta na wszystkich i szanuje tożsamość każdego, nie może nie proponować właściwej sobie perspektywy wychowawczej i chrześcijańskiej wizji człowieka. W związku z tym pojawia się nowe wyzwanie, które ze względu na globalizację i coraz większy pluralizm staje się jeszcze poważniejsze – jest nim spotkanie religii i kultur we wspólnym poszukiwaniu prawdy”⁵¹.

5. CHRZEŚCIJAŃSKA WIZJA GLOBALIZACJI

Podjmując się wytlumaczenia chrześcijańskiej wizji globalizacji, warto odnieść się na początku do przemyśleń A. Wajdy, który w swojej książce *Globalizacja. Społeczeństwo i jego rozwój* objaśnia istotę i genezę globalizacji⁵². Odwołuje się on w niej do dialektyki Hegłowskiej, uważającej zmienność wszechrzeczy za istotę powstania i rozwoju tego, co w skrócie nazywa się światem. Stwierdza również, że „na naszych oczach następuje przechodzenie od zmian stopniowych, regularnych, ewolucyjnych do zmian gwałtownych, nieregularnych, nieprzewidywalnych czy wręcz rewolucyjnych”, które są wyzwaniem dla człowieka i wymagają od niego zdolności przystosowania się do nich⁵³.

Kościół od samego początku powstania tego zjawiska interesuje się nim, ponieważ globalizacja stała się zjawiskiem kulturowym i jest procesem, dzięki któremu cały świat staje się jednorodny⁵⁴. Mając doświadczenie na polu edukacji, zdaje sobie także sprawę z tego, że człowiek żyje w społeczeństwie i nie jest w stanie funkcjonować i rozwijać się poza nim. Dlatego też Jan Paweł II przypominał, że refleksja etyczna w kontekście globalizacji musi opierać się na dwóch nierozdzielnie powiązanych zasadach:

- niezbywalnej wartości człowieka,
- wartości ludzkich kultur.

⁵⁰ Por. M. Woś, *Personalistyczna...*, s. 313.

⁵¹ Benedykt XVI, *Przemówienie Ojca św. do uczestników zgromadzenia plenarnego Kongregacji Edukacji Katolickiej „Kapłani muszą być przygotowani do dialogu ze współczesnymi kulturami”* (21 stycznia 2008), *L'Osservatore Romano* PL 29(2008)3, s. 28, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/kongregacjaedu_21012008.html>, (data dostępu: 17.11.2013).

⁵² Szerzej na ten temat A. Wajda, *Globalizacja. Społeczeństwo i jego rozwój*, Książka i Prasa, Warszawa 2011, s. 11-14.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ Por. Jan Paweł II, *Przesłanie Ojca św. do uczestników VI Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych „Demokracja i wartości”* (23 lutego 2000), *L'Osservatore Romano* PL 21(2000)6, s. 4-5, <www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/demokracja_23022000.html>, (data dostępu: 17.11.2013).

Globalizacja, jak każdy inny system, będzie taka, jaką uczynią ją ludzie. Od ich współpracy zależy, czy będzie służyła ona człowiekowi i dobru wspólnemu⁵⁵. Wychowanie chrześcijańskie osoby ludzkiej ukierunkowane jest na życie w prawdzie i miłości oraz na urzeczywistnienie siebie poprzez bezinteresowny dar z siebie samego⁵⁶. Globalizacja nie jest procesem abstrakcyjnym, gdyż ingeruje bezpośrednio w życie codzienne, w relacje międzyludzkie⁵⁷.

Stąd też przed edukacją stoją zadania związane z procesem globalizacji. A. Bogaj wyszczególnił m.in.:

- zapobieganie wykluczeniom społecznym i kulturowym,
- skuteczne przeciwdziałanie rozpadowi tradycyjnych norm i wzorów ludzkiego działania oraz systemów wartości, narastającej fali prymitywnych standardów kultury masowej i postaw konsumpcyjnych, a także dehumanizacji życia społecznego,
- stworzenie nowego modelu szkoły reprezentującego wartości i ideały społeczeństwa informacyjnego, opartego na wiedzy i oświacie,
- przeciwdziałanie syndromowi wirtualizacji, który może prowadzić do utraty poczucia rzeczywistości, atrofii uczuć wyższych i wrażliwości moralnej oraz do niezdolności do zrozumienia drugiego człowieka, a także do utraty poczucia wspólnoty,
- ukształtowanie nowego modelu człowieka potrafiącego kreować warunki do działania i współżycia w ramach różnych społeczności⁵⁸.

Od poziomu wyedukowania zależy poziom świadomości społecznej, stopień zaangażowania w życie społeczno-gospodarczo-polityczne, a także wykorzystanie bazy gospodarczej, społecznej, kulturowej tak, by przyniosła ona w każdym odrębnym traktowaniu również kompleksową pełnię zadowolenia. Świadomość społeczna polega zatem na umiejętności wykorzystania i docenienia tego, czym każdy z ludzi dysponuje, przy jednoczesnym odniesieniu do tego, czym dysponują inni, by efekt porównania nie był przyczyną stagnacji bądź ucieczki, ale dalszego rozwoju⁵⁹.

⁵⁵ Por. Jan Paweł II, *Przemówienie Ojca św. do uczestników VII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych „Globalizacja i etyka”* (27 kwietnia 2001), L'Osservatore Romano PL 22(2001)6, s. 42, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/globalizacja_27042001.html>, (data dostępu: 17.11.2013).

⁵⁶ Por. Jan Paweł II, *List do rodzin „Gratissimam sane” z okazji roku rodziny 1994* (2 lutego 1994), nr 16. Szerzej na ten temat: Ł. Koba, *Telewizja a wychowanie*, Bielsko-Żywieckie Studia Teologiczne 5(2004), s. 154.

⁵⁷ Por. S. Chrobak, *Dialog...*, s. 28.

⁵⁸ Por. A. Bogaj, *Konsekwencje procesu globalizacji dla edukacji*, w: *Edukacyjne problemy czasu globalizacji w dialogu i perspektywie*, red. A. Karpińska, Trans Humana, Białystok 2003, s. 44-46.

⁵⁹ Por. M. Woś, *Postawy...*, s. 299.

6. ZAKOŃCZENIE

W ostatnich latach w socjologii i filozofii społecznej wyodrębniły się różne propozycje widzenia człowieka i świata, podkreślające zwłaszcza procesy unifikacji i pluralizacji życia społecznego. Nie sposób nie zgodzić się z Johnem Urry, iż wszelkie analizy zjawisk „ery globalnej” wymagają przyjrzenia się szeregu fenomenom, których nie można zredukować czy wyjaśnić w kategoriach pojęć, takich jak: sieć, imperium, rynki czy dezorganizacja.

Gdyby w tym miejscu pokusić się o wyjaśnienie porządku globalnego lub jakichkolwiek zachodzących zmian, ujmując to w kategoriach twierdzeń, to byłoby ono błędne, ponieważ zachodzące zmiany są tak skomplikowane, a globalizacja jest tak złożoną rzeczywistością, iż nie sposób wyjaśnić ich, posługując się jedną teorią czy odwołując się do wielości procesów⁶⁰. Zatem globalizacji nie można sprowadzić tylko do spraw związanych z gospodarką, ponieważ w innych dziedzinach życia człowieka jest ona rozumiana jako sieć współzależności. W świetle takiego rozumowania zasadne wydają się słowa A. Tofflera, który stwierdza, że ludność znajduje się obecnie na poziomie zerowym, ponieważ nowa wiedza wyrzuciła świat, jaki znamy⁶¹.

Niezmiennie, w kontekście zachodzących zmian w procesie globalizacji i edukacji oraz wychowania chrześcijańskiego jest to, że istnieją i w dalszym ciągu są aktualne wartości ludzkie, takie m.in. jak: prawda, miłość, dobro, sprawiedliwość, wolność, które powinny być podkreślane jako główna siła wszelkiego rozwoju i postępu. Ponieważ, jak napisał J. Vecchi, to człowiek stanowi centrum oddziaływania społeczeństwa, w którym należy szukać norm życia społecznego, tworzenia kultury, skierowanej na drugiego człowieka⁶².

Aktualne jest także wskazanie F. Znanieckiego, opisane w książce *Socjologia wychowania*, t. 1: *Wychowujące społeczeństwo*, iż nie da się zapewnić prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży w warunkach, gdy tylko rodzice i nauczyciele traktują wychowanie młodego człowieka jako zadanie podstawowe⁶³. Aby zapobiec negatywnym skutkom globalizacji, M. J. Szymański proponuje także „nadanie większego znaczenia wartościom humanistycznym [...]”⁶⁴.

Benedykt XVI w *Encyklice „Caritas in veritate”* proponuje również współczesnemu światu, w dzisiejszym kontekście społecznym i kulturowym, przyjęcie wartości chrześcijańskich, które posłużą do zbudowania dobrego społeczeństwa,

⁶⁰ Por. J. Urry, „Społeczeństwa” i wymiar globalny, tłum. K. Gilarek, w: *Socjologia lektury*, s. 707.

⁶¹ Por. A. Toffler, *Zmiana władzy. Wiedza, bogactwo i przemoc u progu XXI stulecia*, tłum. P. Kwiatkowski, Zysk i S-ka, Poznań 2003, s. 636.

⁶² Por. J. Vecchi, *Globalizacja. Na rozdrożu wychowania w miłości*, tłum. J. Chapska, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2005, s. 23.

⁶³ Por. F. Znaniecki, *Socjologia*, t.1.

⁶⁴ Por. M. J. Szymański, *Socjologia edukacji. Zarys problematyki*, Impuls, Kraków 2013, s. 169.

przyczyniając się w ten sposób do prawdziwego i integralnego rozwoju ludzkiego⁶⁵. Edukacja bowiem i wychowanie chrześcijańskie nie jest procesem zamkniętym li tylko do szkoły, ale jest formacją osoby przez całe życie.

Zatem „globalizacja” jako zjawisko ciągle przekształcające się potrzebuje duszy etyczno-kulturowej, która uczyni ją środowiskiem lub systemem powiązań i sposobów komunikowania⁶⁶, ponieważ w dobie obecnej daje się zauważyć, iż zamiast otwierać przestrzeń społeczną świata, zamyka ją dla wielu ludzi. Zamiast nieść ze sobą inkluzyjność, gdzie każdy człowiek może przynależeć do społeczności globalnej, przynosi ona ludziom ekskluzywność, włącza do swojej społeczności tylko tych, którzy spełniają odpowiednie kryteria⁶⁷.

Według Kościoła, globalizacja nie unicestwia tożsamości człowieka, ale nakazuje przeżywać ją w szerszym wymiarze, licząc się z wielością przynależności, dając okazję do wymiany doświadczeń życia oraz m.in. tworzenia nowych syn-tez znaczeniowych. Jak podkreślał Jan Paweł II, dobro wspólne staje się dobrem wszystkich i każdego z osobna po to, aby wszyscy byli tak naprawdę odpowiedzialni za całość⁶⁸.

CHRISTIAN UPBRINGING AND EDUCATION TOWARDS THE CHALLENGES OF SOCIAL GLOBALISTICS

Summary

Social, economic and cultural reality as well as the reality of the surrounding nature fall into the experience of every human being. All those elements are interrelated and they constitute the foundations for an individual's identity associated with the social roles which one undertakes.

Nowadays, when various spheres of human lives are mixed at a macrostructural level, the questions regarding globalization issues begin to come to the fore. The Church is interested in this phenomenon because it is a process leading to homogeneity of the world. Globalization as a constantly fluctuating phenomenon needs ethical and cultural spiritual foundations which would become its environment or a system of relationships and ways of communication.

Keywords: sociology, education, globalistics, the Church

Nota o Autorze: ks. dr Marek Woś SDB – absolwent Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, adiunkt w Zakładzie Metodologii Nauk Społecznych w WSH TWP w Szczecinie, dyrektor Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego w Koninie. Zainteresowania naukowe: socjologia wychowania, socjologia edukacji, socjologia kultury i zróżnicowania społeczne.

Słowa kluczowe: socjologia, edukacja, globalistyka, Kościół

⁶⁵ Por. Benedykt XVI, *Encyklika „Caritas in veritate”* (29 czerwca 2009), nr 4.

⁶⁶ Por. S. Chrobak, *Dialog...*, s. 28.

⁶⁷ Por. E. Wnuk-Lipiński, *Świat międzyepoki. Globalizacja, demokracja, państwo narodowe*, Znak, Kraków 2004, s. 64-66.

⁶⁸ Por. Jan Paweł II, *Przemówienie Ojca Świętego w siedzibie UNESCO „W imię przyszłości kultury”* (2 czerwca 1980), w: *Nauczanie papieskie*, t. 3, cz. 1, oprac. E. Weron, A. Jarocho, Pallottinum, Poznań-Warszawa 1985, s. 731.